

Výjezdní seminář z obchodního práva
Obchodněprávní judikatura včera, dnes... a zítra?
25. – 27. dubna 2014

Odměňování člena voleného orgánu s. r. o. či a. s.

Lenka Bešťáková

3. ročník PF UK

Resumé

Odměňování členů volených orgánů kapitálových společností se dostalo v zákoně o obchodních korporacích více pozornosti a doznalo určitých změn. Zdůrazněn je koncept tzv. reward strategy. Následující práce poskytuje vhled do úpravy odměňování zakotvené v zákoně o obchodních korporacích a srovnání této úpravy se stavem před 1. 1. 2014. Výkon funkce se stal subsidiárně bezplatným a nárok na odměnu ze zákona vzniká pouze v případech, že neuzavření či neplatnost smlouvy o výkonu funkce či ujednání o odměňování leží na straně obchodní korporace. Nově je vznik práva na odměnu možný pouze v případě, že nárok na odměnu je sjednán ve smlouvě o výkonu funkce (či je-li touto smlouvou, za splnění dalších předpokladů, alespoň předvídan). Smlouvě o výkonu funkce a jejím náležitostem se věnuje tato práce ve své druhé části. Dále zmiňuji předpoklady pro možnost přiznání plnění z vnitřního předpisu a jiného plnění na základě schválení valnou hromadou. Pokouším se také odpovědět na otázku, co je „jiným plněním“. Nakonec se zabývám plněním z pracovněprávního vztahu, která náleží zaměstnanci, jež je současně členem statutárního orgánu, a jeho osobě blízké.

1. Úvod a cíl práce

Říká se, že peníze jsou vždy až na prvním místě. Přestože je třeba chápat toto rčení s nadhledem, jsou peníze resp. odměna jedním z hlavních motivačních stimulů jednotlivce pro výkon práce¹. Správně nastavená odměna členů orgánů obchodních korporací může mj. také minimalizovat problém plynoucí ze zmocnění². Následující příspěvek se pokusí poskytnout základní přehled o úpravě odměňování členů volených orgánů kapitálových společností tak, jak je stanovena v zákoně o obchodních korporacích³, a poukázat na nejdůležitější odchylky od právní úpravy účinné před 1. 1. 2014, zakotvené v obchodním zákoníku⁴ a judikované soudy.

2. Odměna za výkon funkce a jiná plnění

2.1. Odměna za výkon funkce ze zákona?

Dle obchodního zákoníku se vztah mezi společností a členem jejího orgánu řídil přiměřeně ustanoveními o mandátní smlouvě, nevyplyvalo-li ze smlouvy o výkonu funkce, byla-li uzavřena, nebo ze zákona jiné určení práv a povinností⁵. Jelikož pojmovým znakem mandátní smlouvy byla její úplatnost, tak v případě, že odměna nebyla stanovena ve smlouvě o výkonu funkce, náležela členovi orgánu ze zákona odměna obvyklá v době uzavření smlouvy příp. v době počátku výkonu funkce za činnost obdobnou vykonávané činnosti⁶. Tato obvyklá odměna nepodléhala ani jinak obligatornímu schválení odměny valnou hromadou společnosti⁷. Výkon funkce mohl být i bezúplatný. Bezúplatnost (nebyla-li tato stanovena právním předpisem⁸) musela ovšem být výslovně sjednána v písemné smlouvě o výkonu funkce schválené valnou hromadou. Smlouvy o výkonu funkce nebylo pro bezúplatnost funkce potřeba jen v případě, že se člen orgánu prohlášením nároku na odměnu vzdal. Nebylo možné stanovit bezúplatný výkon funkce jednostranným rozhodnutím valné hromady ani vnitřním předpisem (vnitřním předpisem či rozhodnutím valné hromady nebylo možné ani jednostranně stanovit odměnu nižší než obvyklou⁹). Jak uzavřel Nejvyšší soud ČR

¹ Práce ve smyslu výdělečná činnost.

² Problém principal-agent.

³ Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích. In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 16. 4. 2014]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/> (dále jen: „ZOK“).

⁴ Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 16. 4. 2014]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/> (dále jen: „ObchZ“).

⁵ § 66 odst. 2 ObchZ.

⁶ § 571 odst. 1 ObchZ.

⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2007, sp. zn. 29 Odo 994/2005, uveřejněný pod číslem 20/2008 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, dostupný z: <http://www.nsoud.cz>.

⁸ Např. jmenování akcionáře/společníka členem orgánu společnosti soudem (§72 odst. 2 ve spojení s §194 odst. 2, či s §200 odst. 3 ObchZ, §72 odst. 2 ve spojení s § 135 odst. 2 či s § 138 odst. 2 ObchZ); zaměstnanci uvedení v § 303 odst. 1 zákona č. 262/2006, zákoníku práce, kteří jsou vysláni do orgánu právnické osoby; veřejní funkcionáři dle zákona č. 159/2006 Sb., o střetu zájmů.

⁹ ŘEHÁČEK, Oldřich. Odměňování členů představenstva akciové společnosti. Bulletin advokacie. 2007, č. 5., S. 28 - 32, ISSN 1210-6348. S. 29.

v rozhodnutí 29 Odo 994/2005¹⁰ ve vztahu k právní úpravě účinné do 31. 12.2000, „*nebyla-li mezi společnostmi s ručením omezeným a jejím jednatelem uzavřena smlouva o výkonu funkce, má jednatel právo na odměnu určenou podle ustanovení § 571 odst. 1 ObchZ*“. Stejný závěr se uplatnil i pro právní úpravu účinnou od 01. 01. 2001 do 31. 12. 2013¹¹.

Obchodní zákoník také přiznával mandatáři, a tím i členovi orgánu, nárok na náhradu nutně a účelně vynaložených nákladů (ledaže z povahy těchto nákladů vyplývalo, že již byly zahrnuty v úplatě)¹².

Zákon o obchodních korporacích stanoví, že práva a povinnosti mezi obchodní korporací a členem jejího orgánu se přiměřeně řídí ustanoveními občanského zákoníku o příkazu, který je upravený v § 2430 až 2444 o. z.¹³ (uplatní se, nevyplyvá-li ze smlouvy o výkonu funkce či ze zákona něco jiného). Z právní úpravy příkazu neplyne přímo nárok na odměnu¹⁴, avšak i kdyby nárok vyplýval, ustanovení by se nepoužilo, protože zákon o obchodních korporacích obsahuje speciální úpravu, která podmiňuje nárok na odměnu platným ujednáním ve smlouvě o výkonu funkce¹⁵. Od účinnosti rekodifikace již tedy členovi orgánu obchodní korporace nevyplyvá nárok na odměnu za výkon funkce ze zákona, ale pouze z platně sjednané smlouvy o výkonu funkce. Pouze v případě, že jsou splněny předpoklady § 59 odst. 4 ZOK¹⁶, se domněnka bezúplatnosti nepoužije a členovi orgánu bude náležet odměna obvyklá v době uzavření smlouvy či, nebyla-li smlouva uzavřena, obvyklá v době vzniku funkce za činnost obdobnou vykonávané činnosti.

Dovolím si oponovat názoru I. Štenglové vyslovenému v komentáři k zákonu o obchodních korporacích, která uvádí, že „[n]ení-li sjednána smlouva o výkonu funkce z jiných důvodů než podle § 59 odst. 4 [ZOK], uplatní se pro stanovení odměny člena orgánu § 2438 NOBČZ [o. z.] a společnost poskytne členovi orgánu odměnu v obvyklé výši.“¹⁷ Z důvodů uvedených výše je dle mého názoru v tomto případě výkon funkce také bezúplatný. Při neexistenci smlouvy či její neplatnosti z jiných důvodů než uvedených v § 59 odst. 4 ZOK nebude tedy nárok na odměnu za výkon funkce členům orgánů vznikat. Nebude-li uzavřena smlouva o výkonu funkce k 01. 01. 2014, vznikne členovi orgánu obchodní korporace ze zákona pouze nárok na úhradu účelně vynaložených nákladů¹⁸.

¹⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu, sp. zn. 29 Odo 994/2005, op. cit. sub. 7.

¹¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 6. 2011, sp. zn. 29 Cdo 1647/2010, dostupné z: <http://www.nsoud.cz>.

¹² § 572 ObchZ.

¹³ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 16. 4. 2014]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/> (dále jen: „o. z.“).

¹⁴ § 2438 o. z.: Příkazce poskytne příkazníkovi odměnu, byla-li ujednána nebo je-li obvyklá.

¹⁵ § 59 odst. 3 ZOK: Není-li odměňování ve smlouvě o výkonu funkce sjednáno v souladu s tímto zákonem, platí, že výkon funkce je bezplatný.

¹⁶ 1) sjednaná smlouva o výkonu funkce nebo v ní obsažené ujednání o odměně je neplatné z důvodu na straně obchodní korporace, 2) smlouva o výkonu funkce nebude uzavřena z důvodu překážek na straně obchodní korporace, nebo 3) nejvyšší orgán smlouvu neschválí bez zbytečného odkladu po vzniku funkce člena orgánu obchodní korporace (přestože smlouva je v souladu se zákonem).

¹⁷ ŠTENGLOVÁ I. In: Štenglová I., Havel B., Čileček F., Kuhn P., Šuk P.: Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2013. S. 1008. ISBN 978-80-7400-480-3. S. 52.

¹⁸ § 2436 o. z.

2.2. Odměna za výkon funkce ze smlouvy o výkonu funkce

Až do novely obchodního zákoníku zákonem č. 370/2000 Sb., účinné od 1. 1. 2001, odkazoval § 66 ObchZ pouze na přiměřené použití mandátní smlouvy. Teprve touto novelou byl do českého právního řádu zakotven pojem smlouva o výkonu funkce. Smlouva o výkonu funkce není v zákoně definována jako samostatný smluvní typ a je tudíž smlouvou inominátní¹⁹, přesto pro ni zákon předepsal 2 obligatorní náležitosti: písemnou formu a schválení smlouvy valnou hromadou²⁰ (případně dozorčí radou²¹). Účelem tohoto ustanovení bylo zajistit kontrolu akcionářů (resp. společníků v s. r. o.) nad podmínkami smluv o výkonu funkce. Valná hromada musela také schválit ujednání týkající se odměňování obsažené ve smlouvě o výkonu funkce. Jak dovodil Nejvyšší soud ČR, z dikce jakož i z účelu § 187 písm. g) ObchZ, který světoval do působnosti valné hromady a. s. odměňování členů představenstva a dozorčí rady²², vyplývalo, že o odměňování členů orgánů rozhodují akcionáři. Rozhodováním o odměňování je přitom třeba rozumět „*jak stanovení pravidel pro odměňování v případech, kdy je odměna nezávislá na hospodářských výsledcích společnosti, tak rozhodování o tom, zda vůbec budou vyplaceny odměny závislé na hospodářských výsledcích a podle jakých pravidel*“, uvedl Nejvyšší soud ČR v rozsudku sp. zn. 29 Odo 414/2003²³. „*Nebylo proto možné, aby smlouva uzavřená mezi společností a členy orgánů společnosti stanovila způsob odměňování členů orgánů společnosti, aniž by tento způsob schválila, ať již před jeho začleněním do smlouvy, nebo po něm, valná hromada společnosti. Teprve schválením valnou hromadou se mohlo stát smluvní ujednání o odměňování členů orgánů společnosti pro společnost závazným,*“ pokračoval v uvedeném rozhodnutí soud. Absence schválení příslušného ujednání smlouvy tedy způsobovala neúčinnost daného ustanovení a nikoli jeho neplatnost. Uvedené závěry učiněné k právní úpravě účinné do 31. 12. 2000, vztáhl nejvyšší soud v usnesení 29 Cdo 3009/2007²⁴ i na právní úpravu účinnou od 01. 01. 2001 do 31. 12. 2013.

Přes podrobnější úpravu smlouvy o výkonu funkce v zákoně o obchodních korporacích, zákon stále nedefinuje smlouvu o výkonu funkce jako samostatný smluvní typ, a ta se tedy

¹⁹ Odlišně PELIKÁNOVÁ, I.: Komentář k obchodnímu zákoníku, 2. díl, 3. vydání, Praha: ASPI, 2004, S. 608. ISBN: 80-86395-99-5. S. 164., ve kterém uvádí, že smlouvu o výkonu funkce považuje pouze za typ smlouvy mandátní.

²⁰ § 66 odst. 2 ObchZ: V osobních společnostech nutné písemné schválení všemi společníky ručícími za závazky společnosti neomezeně.

²¹ Toto se týká akciových společností s německým modelem řízení, ve kterých je představenstvo voleno dozorčí radou. Do novely obchodního zákoníku č. 351/2011 Sb. platilo, že ujednání o odměně muselo být schváleno valnou hromadou i v případě, že dozorčí rada volila členy představenstva (a tedy schvalovala smlouvy o výkonu funkce). Od 1. 1. 2012 byla touto novelou přiznána dozorčí radě působnost schvalovat odměňování členů představenstva, byla-li na ni přenesena působnost schvalovat smlouvy o výkonu funkce. Mluví-li se v této práci o kompetenci valné hromady schvalovat plnění členům společností, plynoucí z obchodního zákoníku, v akciových společnostech s německým modelem řízení je tím vždy myšlena kompetence dozorčí rady (plynoucí z § 194 odst. 1 věty poslední ObchZ).

²² Resp. z § 125 odst. 1 písm. f) a g), světoující odměňování jednatelů a členů dozorčí rady do působnosti valné hromady s. r. o.

²³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2004, sp. zn. 29 Odo 414/2003, dostupný z: <http://www.nsoud.cz>.

²⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 1. 2009, sp. zn. 29 Cdo 3009/2007 dostupné z: <http://www.nsoud.cz>. V tomto usnesení dále soud potvrdil, že valná hromada může rozhodovat o výši odměny i za období předcházející jejímu jednání, nemůže ale schválit odměny již vyplacené.

nadále řadí mezi smlouvy nepojmenované. Zákon o obchodních korporacích v § 59 odst. 2 stanoví, že: „[s]mlouva o výkonu funkce se v kapitálové společnosti sjednává písemně a schvaluje ji, včetně jejích změn, nejvyšší orgán společnosti²⁵“, a dále v odstavci třetím stanoví nevyvratitelnou domněnku bezplatnosti výkonu funkce, není-li odměňování ve smlouvě o výkonu funkce sjednáno v souladu se zákonem o obchodních korporacích. Přestože tedy zůstává uzavření smlouvy o výkonu funkce nadále pouze fakultativní, nově je pro případ, kdy smlouva uzavřena nebude, stanoveno, že členovi orgánu nenáleží odměna za výkon funkce²⁶. Ve vymezení působnosti valné hromady již nenalezneme ustanovení svěřující rozhodování o odměňování členů orgánů do působnosti valné hromady²⁷, avšak „[s]kutečnost, že i ujednání o odměně je schvalováno valnou hromadou [resp. dozorčí či správní radou] jako náležitost smlouvy o výkonu funkce, plyne z ustanovení § 59 odst. 4.“²⁸ Vzhledem k účelu nové úpravy, kterým dle důvodové zprávy²⁹ je předchodí a přesné sjednání odměn stranami, stanoví § 60 ZOK další náležitosti smlouvy o výkonu funkce. Smlouva musí obsahovat následující údaje o odměňování: 1) vymezení všech složek odměn, které náleží či mohou náležet členovi orgánu (včetně případného věcného plnění, úhrad do systému penzijního připojištění a dalších plnění), 2) určení výše odměny nebo způsobu jejího výpočtu a její podoby, 3) určení pravidel pro výplatu zvláštních odměn a podílu na zisku pro člena orgánu (mohou-li být přiznány³⁰), 4) údaje o výhodách nebo odměnách člena orgánu spočívajících v převodu účastnických cenných papírů nebo v umožnění jejich nabytí členem orgánu a osobou jemu blízkou³¹ (má-li být odměna poskytnuta v této podobě). I. Štenglová k tomu dodává, že „je zcela na stranách smlouvy o výkonu funkce, zda dohodnou některé složky odměňování pevnou částkou či určí způsob jejich výpočtu anebo zvolí kombinaci obojího.“³² I nadále se také uplatní závěr Nejvyššího soudu ČR vyslovený mj. v rozhodnutí sp. zn. 29 Odo 1200/2005³³ o tom, že není-li odměna určena pevnou částkou, musí být valnou hromadou schválená pravidla pro určení odměny určitá a objektivní minimálně do takové míry, aby nezbýval žádný prostor pro diskreci orgánu rozhodujícího o konkrétní výši odměny.

²⁵ V akciové společnosti s německým modelem řízení se uplatní stejné závěry jako za účinnosti obchodního zákoníku. Delegují-li akcionáři volbu člena představenstva na dozorčí radu, tak na ni přenášejí i oprávnění schválit mu smlouvu o výkonu funkce a určit odměnu (§ 438 odst. 2). V monistické společnosti jmenuje statutárního ředitele správní rada, a ta schvaluje i jeho smlouvu o výkonu funkce a odměny (§ 463 odst. 1). Je-li v této práci uvedena kompetence valné hromady schvalovat plnění členům společností, plynoucí ze zákona o obchodních korporacích, v akciových společnostech s německým modelem řízení je tím vždy myšlena také kompetence dozorčí rady a v akciových společnostech s monistickým způsobem řízení kompetence správní rady.

²⁶ Ledaže jsou splněny předpoklady § 59 odst. 4 ZOK (viz výše).

²⁷ Srov.: § 421 odst. 2, resp. § 190 odst. 2 ZOK.

²⁸ BĚLOHLÁVEK, A. J. a kol.: Komentář k zákonu o obchodních korporacích. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, S. 2736. ISBN: 978-80-7380-451-0. S. 376.

²⁹ Důvodová zpráva k zákonu č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, dostupná z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/>.

³⁰ § 34 odst. 1 ZOK: Podíl na zisku lze rozdělit pouze mezi společníky, ledaže společenská smlouva určí jinak. Aby tedy mohl člen orgánu mít nárok na tantiémy, musí toto (při splnění dalších náležitostí) předvídat společenská smlouva.

³¹ Opční akciové programy.

³² ŠTENGLOVÁ I. a kol., 2013, op. cit. sub. 16, s. 153.

³³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2007, sp. zn. 29 Odo 1200/2005, dostupný z: <http://www.nsoud.cz>.

Není-li tedy smlouva o výkonu funkce písemná, neschválila-li ji valná hromada společnosti či neobsahuje-li výše vymezené údaje o odměňování, je výkon funkce v kapitálové společnosti bezplatný (ledaže důvody nesplnění uvedených náležitostí leží na straně obchodní korporace).

V § 777 odst. 3 ZOK je dále stanovena šestiměsíční lhůta pro přizpůsobení ujednání smluv o výkonu funkce a o odměňování zákonu o obchodních korporacích, jinak se uplatní druhá nevyvratitelná domněnka bezplatnosti.

2.3. Plnění z vnitřního předpisu

Dle zákona o obchodních korporacích třetím právním důvodem, ze kterého členovi orgánu obchodní korporace plyne nárok na odměnu či jiné plnění, je vnitřní předpis schválený orgánem obchodní korporace, který schvaluje smlouvu o výkonu funkce³⁴. Obchodní zákoník přiznával právo na plnění i na odměnu na základě vnitřního předpisu, avšak dále neuváděl, jaký orgán má působnost takový vnitřní předpis přijmout. Z působnosti valné hromady v oblasti odměňování bylo dovozeno, že právní nárok na odměnu plyne členovi orgánu pouze z takového vnitřního předpisu, který schválila valná hromada.

Přikláním se k názoru, který v komentáři k obchodnímu zákoníku³⁵ vyslovil profesor Dědič, že za vnitřní předpis lze považovat také stanovy či společenskou smlouvu, a předpokládám, že se tento závěr uplatní i nadále. Avšak nesouhlasím s tím, že za účinnosti obchodního zákoníku bylo možné za vnitřní předpis považovat pouze stanovy, společenskou smlouvu či zakládací listinu³⁶.

Z dikce § 60 písm. a)³⁷ dále vyvozují, že odměna může být nově přiznána členovi orgánu na základě vnitřního předpisu pouze v případě, že ve smlouvě o výkonu funkce je tato odměna předvídaná. Případné přiznání odměny za výkon funkce plynoucí toliko z vnitřního předpisu, i když schváleného valnou hromadou, by obcházel účel ustanovení. Tím je, jak jsem uvedla již výše, sjednání odměn přesně a předem, a tudíž umožnění účinné kontroly odměňování členů orgánů vlastníky společnosti.

2.4. Jiná plnění na základě rozhodnutí valné hromady

Každé jiné plnění, které společnost poskytne členovi orgánu v souvislosti s výkonem funkce, a na které neplyne nárok z právního předpisu, ze smlouvy o výkonu funkce schválené nejvyšším orgánem společnosti či z vnitřního předpisu schváleného orgánem obchodní korporace, majícím působnost schválit smlouvu o výkonu funkce, lze poskytnout pouze se souhlasem toho, kdo schvaluje smlouvu o výkonu funkce, a s vyjádřením kontrolního orgánu, byl-li zřízen³⁸. „*Důsledkem nedostatku předepsaného souhlasu příslušného orgánu či*

³⁴ Tedy valnou hromadou příp. dozorčí či správní radou.

³⁵ DĚDIČ J. a kol.: Obchodní zákoník. Komentář. 1. díl. Praha: Polygon, 2002, S. 4000. ISBN 80-7273-071-1. S. 460.

³⁶ POKORNÁ J., KOVAŘÍK Z., ČÁP Z.: Obchodní zákoník. Komentář. 1. díl. Praha: Wolters Kluwer, 2009, S. 1996. ISBN 978-80-7357-491-8. S. 336.

³⁷ Vymezení všech složek odměn, které náleží nebo **mohou** náležet členovi orgánu.

³⁸ § 61 odst. 1 ZOK.

vyjádření kontrolního orgánu je, že plnění nelze poskytnout, a pokud poskytnuto bude, je bezdůvodným obohacením (§ 2991 o. z.), které je člen orgánu povinen obchodní korporaci vydat.“³⁹ I zde se dle mého názoru uplatní výše zmíněný závěr, že tímto způsobem nemůže být přiznána odměna za výkon funkce, není-li předvídána smlouvou o výkonu funkce. Lze zde tedy vypožorovat určité zpřísnění úpravy oproti obchodnímu zákoníku, který pro poskytnutí plnění neplynoucího ani ze smlouvy o výkonu funkce ani z právního či vnitřního předpisu požadoval pouze souhlas valné hromady, a který umožňoval, aby tímto způsobem byla schválena i odměna člena orgánu.

Vyvstává zde několik otázek. První se týká plnění plynoucích z právního předpisu. Jaké druhy plnění lze do této kategorie přiřadit a o jaké předpisy se jedná? Nabízí se například zákoník práce⁴⁰ a vyhlášky⁴¹ upravující výši stravného při pracovní cestě. Dle mého názoru na takové plnění v případě člena orgánu nevzniká nárok z právního předpisu. Dalo by se ovšem uvažovat, zdali stravné na pracovní cestě nelze považovat za účelně vynaložené náklady ve smyslu úpravy příkazu, na jejichž úhradu vyplývá nárok z občanského zákoníku. Důvodová zpráva k § 13 občanského zákoníku uvádí, že pojem „účelně vynaložené náklady“ je záměrně neurčitým pojmem⁴². Účelnost či případná neúčelnost stravného či jiných nákladů vynaložených při výkonu funkce je tedy odvislá od skutkových okolností každého případu a přísluší k posouzení soudu.

Další otázka se týká výkladu pojmu „jiná plnění“. Z pouhého gramatického výkladu ustanovení⁴³ by mohlo vyplývat, že se jedná o jakákoli plnění poskytovaná členovi orgánu společnosti. Přikláním se k názoru J. Dědiče a J. Lasáka, že tomuto závěru odporuje jak historický, tak i teleologický a logický výklad a že je pojem „jakékoli plnění“ nutno chápat jako „jakékoli plnění v souvislosti s výkonem funkce“.⁴⁴ Stejný názor vyslovil také Nejvyšší soud ČR ve svém rozhodnutí ze dne 28. 4. 2010, č. 29 Cdo 2049/2009⁴⁵, které se zabývalo možnostmi společnosti Lloyds Holding CZ s. r. o. odepřít finanční kompenzaci z konkurenční doložky svému bývalému jednateli, z toho důvodu, že jednatel přispěl k nepříznivým hospodářským výsledkům společnosti. Nejvyšší soud ČR uzavřel, že tuto finanční kompenzaci není možné jednateli odepřít. Zákonný zákaz konkurence je možné rozšířit smluvním ujednáním i na dobu po skončení výkonu funkce, z toho dále Nejvyšší soud vyvodil, že *„finanční kompenzaci sjednanou za dodržení konkurenční doložky v projednávané věci nelze považovat za plnění poskytované žalobci ve smyslu § 66 odst. 3 obch. zák., neboť účelem jejího sjednání není poskytnutí plnění žalobci v souvislosti s výkonem funkce jednatele [...]; jde o protiplnění žalobci za dodržení smluvního omezení sjednaného nad rámec zákonného*

³⁹ ŠTENGLOVÁ I. a kol., 2013, op. cit. sub. 16, s. 154.

⁴⁰ Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce. In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 16. 4. 2014]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/> (dále jen: „ZP“).

⁴¹ Vyhláška ministerstva práce a sociálních věcí č. 435/2013 Sb. o změně sazby základní náhrady za používání silničních motorových vozidel a stravného a o stanovení průměrné ceny pohonných hmot pro účely poskytování cestovních náhrad; Vyhláška ministerstva financí č. 354/2013 Sb. o stanovení výše základních sazeb zahraničního stravného pro rok 2014.

⁴² Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, dostupná z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/>.

⁴³ § 66 odst. 3 ObchZ, § 61 odst. 1 ZOK.

⁴⁴ DĚDIČ J., LASÁK J.: O ochraně obchodní společnosti: věcná, časová a osobní souvislost s výkonem funkce. Obchodněprávní revue. 2010, č. 11, ISSN 1213-5313. S. 316.

⁴⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2010, sp. zn. 29 Cdo 2049/2009, dostupný z: <http://www.nsoud.cz>.

rozsahu zákazu konkurence pro dobu po skončení jeho funkce (tedy o protiplnění za závazek převzatý jednatelem nad rámec povinností vyplývajících z jeho funkce). Skutečnost, že toto smluvní omezení bylo sjednáno ve smlouvě o výkonu funkce, na jeho svébytné povaze ničeho nemění.⁴⁶ Dle mého názoru není tato argumentace nejvyššího soudu dostatečná a i na plnění z konkurenční doložky by mělo být nahlíženo jako na plnění v souvislosti s výkonem funkce. Stejně jako při úplatě za předčasné skončení funkce se v případě kompenzace z konkurenční doložky jedná o příklad časové souvislosti⁴⁷. Výklad Nejvyššího soudu ČR není dle mého slučitelný se smyslem ustanovení⁴⁸ a umožňuje obcházení zákona. J. Dědič s J. Lasákem uvádějí, že „je možné obcházet požadavek na schválení tzv. zlatých padáků valnou hromadou tím, že plnění, které by funkčně odpovídalo poskytnutí zlatého padáku, bude členovi orgánu poskytnuto v rámci plnění za převzetí závazku nekonkurovat společnosti po zániku funkce.“⁴⁹ Ve vztahu k jednomu z cílů rekodifikace, kterým je účinnější ochrana vlastníků společnosti, by dle mého názoru bylo přinejmenším oprávněné uvažovat nad změnou výkladu pojmu „jiné plnění“.

2.5. Zaměstnanec, který je členem statutárního orgánu

Ustanovení § 63 odst. 1 se použije obdobně „na ta plnění, která nepobírá zaměstnanec, jenž je současně členem orgánu obchodní korporace, z titulu této funkce a na mzdu a jiná plnění poskytovaná obchodní korporací osobě jemu blízké.“⁵⁰

Mzda či jiné plnění zaměstnanci, který je současně statutárem, lze poskytnout pouze se souhlasem orgánu, který schvaluje smlouvu o výkonu, a s vyjádřením kontrolního orgánu, byl-li zřízen. Tohoto souhlasu, popř. vyjádření není ovšem třeba v případech, kdy jsou tato plnění upravena ve smlouvě o výkonu funkce, ve vnitřním předpise, či plyne-li na ně nárok z právního předpisu. Opět se zde nabízí otázka, zda tímto právním předpisem může být například zákoník práce. A. Bělohlávek je toho názoru, že nároky vznikající zaměstnanci za práci přesčas či nárok na minimální mzdu, opírající především o zákoník práce, vyplývají přímo ze zákona a ani v tomto případě není nutné jejich další schválení či zakotvení.⁵¹

Ve vztahu k plnění poskytovanému osobě blízké⁵² zaměstnance, který je současně statutárem, je možné si klást otázku, zdali lze § 61 odst. 3 vztáhnout na všechna plnění této osobě poskytovaná. Souhlasím s názorem I. Štenglové a B. Havla, že „půjde pouze o plnění z pracovněprávního vztahu, neboť na plnění poskytovaná na základě jiných smluv dopadají § 55, 56 a 57.“⁵³ I zde lze opět zvažovat, zdali např. nárok na minimální či zaručenou mzdu lze tomuto zaměstnanci přiznat i bez schválení valnou hromadou, příp. bez vyjádření dozorčí rady. A. Bělohlávek k tomuto podotýká, že „ustanovení čl. 28 Listiny základních práv a svobod garantuje zaměstnanci právo na spravedlivou odměnu za vykonanou práci. Tohoto

⁴⁶ Tamtéž.

⁴⁷ Vedle souvislosti věcné a časové, více viz: DĚDIČ J., LASÁK J., 2010, op. cit. sub. 43, s. 316.

⁴⁸ Kterým je ochrana společnosti.

⁴⁹ DĚDIČ J., LASÁK J., 2010, op. cit. sub. 43, s. 316.

⁵⁰ ŠTENGLOVÁ I. a kol., 2013, op. cit. sub. 16, s. 155.

⁵¹ BĚLOHLÁVEK, A. J. a kol., 2013, op. cit. sub. 27, s. 387.

⁵² Definice v § 22 odst. 1 NOZ.

⁵³ ŠTENGLOVÁ I. a kol., 2013, op. cit. sub. 16, s. 155.

práva se lze domáhat v mezích zákonů. Je pochybné, zda by zákony mohly toto právo rovněž negovat, přičemž podle autora toto ve vztahu k tzv. řadovému zaměstnanci možné není.“⁵⁴

3. Závěr

Zákon o obchodních korporacích přináší oproti obchodnímu zákoníku rozsáhlejší úpravu odměňování členů volených orgánů kapitálových společností. Přímo této problematice věnuje tři paragrafy (§ 59, § 60, § 61 ZOK), což je ve srovnání s pouhými dvěma odstavci v obchodním zákoníku (§ 66 odst. 2 a 3) viditelný rozdíl. Tento rozdíl se projevuje podrobnější úpravou. Zákon podrobně stanovuje povinné údaje týkající se odměňování, které musejí být uvedeny ve smlouvě o výkonu funkce. Smlouvy o výkonu funkce musejí být upraveny dle požadavků zákona o obchodních korporacích nejpozději do 30. 6. 2014. Nároky zaměstnance, který je současně statutárem, a jeho osoby blízké plynoucí z pracovněprávního vztahu nově zákon podmiňuje souhlasem valné hromady a vyjádřením dozorčí rady. Kontrolní orgán se také musí vyjádřit ke schválení jiných plnění členovi orgánu, na která členovi neplyne nárok ani ze smlouvy o výkonu funkce ani z právního či vnitřního předpisu, což dříve nebylo nutné. Zákon o obchodních korporacích se staví k odměňování z jiného úhlu, zavádí subsidiární bezúplatnost funkce. Členové orgánů korporací musejí dbát o zakotvení své odměny ve smlouvě o výkonu funkce a schválení této smlouvy valnou hromadou. Odměna za výkon funkce obvyklá jim bude náležet již jen v taxativně vymezených případech. I v oblasti odměňování členů volených orgánů kapitálových společností se tedy uplatní, v souvislosti s rekodifikací soukromého práva tolikrát zmiňovaná zásada, *vigilantibus iura scripta sunt*.

4. Prameny

Odborná literatura:

ŠTENGLOVÁ I. In: Štenglová I., Havel B., Cileček F., Kuhn P., Šuk P.: Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2013. S. 1008. ISBN 978-80-7400-480-3.

BĚLOHLÁVEK, A. J. a kol.: Komentář k zákonu o obchodních korporacích. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, S. 2736. ISBN: 978-80-7380-451-0.

PELIKÁNOVÁ, I.: Komentář k obchodnímu zákoníku, 2. díl, 3. vydání, Praha: ASPI, 2004, S. 608. ISBN: 80-86395-99-5.

DĚDIČ J. a kol.: Obchodní zákoník. Komentář. 1. díl. Praha: Polygon, 2002, S. 4000. ISBN 80-7273-071-1.

POKORNÁ J., KOVAŘÍK Z., ČÁP Z.: Obchodní zákoník. Komentář. 1. díl. Praha: Wolters Kluwer, 2009, S. 1996. ISBN 978-80-7357-491-8. S. 336.

DĚDIČ J., LASÁK J.: O ochraně obchodní společnosti: věcná, časová a osobní souvislost s výkonem funkce. Obchodněprávní revue. 2010, č. 11, ISSN 1213-5313.

⁵⁴ BĚLOHLÁVEK, A. J. a kol., 2013, op. cit. sub. 27, s. 391.

ŘEHÁČEK, Oldřich. Odměňování členů představenstva akciové společnosti. Bulletin advokacie. 2007, č. 5., S. 28 - 32, ISSN 1210-6348.

Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, dostupná z:
<http://obcanskyzakonik.justice.cz/>.

Důvodová zpráva k zákonu č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, dostupná z:
<http://obcanskyzakonik.justice.cz/>.

Normativní právní akty:

Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích. In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 16. 4. 2014]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/>.

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 16. 4. 2014]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/>.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce. In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 16. 4. 2014]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/>

Judikatura:

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2007, sp. zn. 29 Odo 994/2005, uveřejněný pod číslem 20/2008 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, dostupný z: <http://www.nsoud.cz>.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 6. 2011, sp. zn. 29 Cdo 1647/2010, dostupné z: <http://www.nsoud.cz>.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2004, sp. zn. 29 Odo 414/2003, dostupný z: <http://www.nsoud.cz>.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2007, sp. zn. 29 Odo 1200/2005, dostupný z: <http://www.nsoud.cz>.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 1. 2009, sp. zn. 29 Cdo 3009/2007 dostupné z: <http://www.nsoud.cz>.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2010, sp. zn. 29 Cdo 2049/2009, dostupný z: <http://www.nsoud.cz>.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 11. 2010, sp. zn. 29 Cdo 4566/2009, dostupný z: <http://www.nsoud.cz>.

Internetové zdroje:

<http://obcanskyzakonik.justice.cz/>

<http://zakonyprolidi.cz/>

<http://beck-online.cz/>

<http://epravo.cz/>